

EVELIINA
VIITANEN

JÄÄ
LÄHELLEMME

VELJIÄ JA SISARIA

Eveliina Viitanen

Jää lähellemme

SAGA Egmont

Jää lähellemme

Cover image: Midjourney

Copyright © 2024 Eveliina Viitanen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727224763

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Tämä kirja on omistettu sinulle, joka kerrankin lukiessasi koet tulevasi nähdyksi ymmärtävin silmin. Ja sinulle, joka yrität ymmärtää silloinkin, kun se tuntuu vaikealta.

Sinulle, jonka rukous ei löydä sanoja, sinulle, jonka kultainen kynttilänjalka on niin syvällä pellossa, että luulet jo kadottaneesi sen.

Erityisesti tämä kirja on omistettu kaikille maailman väärinymmärretyille lapsille kautta aikojen.

Ja ensimmäisen opettajani, pitkäaikaisen ystäväni Leena Litzénin muistolle. Sinun kyöneleesi syksyllä 1992 kastelivat pienen kirjoittajan tainta niin, että se kasvoi tummakukkaiseksi puuksi. Ikävöin sinua enemmän kuin osasin odottaakaan.

Kirjan henkilöitä

Päähenkilöt:

Frans, 28

Kaisla, 29

Ensio (Eppu), 7

Marjukka (Marju), 5

Katriina (Kati), 4

Toivo, 2

Irene, 1

Läheisiä ja ystäviä:

Alva-fammu ja Juhani-ukki, Fransin
vanhemmat

Mumma ja taata, Kaislan vanhemmat

Ylva, Fransin sisko

Joosua, Ylvan ystävä

Karen, Fransin sisko, Marjukan kummitäti

Markku, Fransin uintikaveri

Martta, Markun äiti
Meiju, naapuri
Eelis, Fransin ja Kaislan vihkipappi
Hanne, Eeliksen vaimo, Fransin täti
Eeva ja Matti, ystäväpariskunta
Petri ja Miina, ystäväpariskunta
lapset Hannu, Salme, Eero, vauva

Ammattilaisia:

Henna Järvinen, sosiaalityöntekijä
Pirkko Kohonen, sosiaalityöntekijä
Joonas, Fransin omahoitaja psykiatrisella
Tuomo, Fransin omahoitaja avohoidossa
Riina, kodinhoitaja
Sami ja Elina, erityisperhetyöntekijät

ENSIMMÄINEN OSA – Lokakuu

1 – Torstai, Frans

Lehtisade vihmoi keltaisia pisaroitaan tuulilasiin. Peltoaukealla puuskainen tuuli tarttui pikkubussin kevyeen perään niin, että Frans joutui puristamaan rattia tiukasti. Mokoma autonrohjo. Hän olisi antanut paljon, jos olisi voinut käyttää sen imaisemat rahat johonkin uudempaan tila-autoon, jossa olisi ollut automaattivaihteet, vakionopeudensäädin ja polttoaineenkulutus alle kymmenen litraa satasella. Vaihtoehtoja ei kuitenkaan ollut, sillä viiden lapsen turvaistuimet eivät mahtuneet mihin tahansa autoon. Jos olisikin ollut varaa uusia myös turvaistuimet sen mukaan, mitkä mahtuisivat rinnatusten takapenkille... mutta siitä ei tarvinnut puhuakaan.

Frans oli varovasti vihjaissut Kaislalle, että jos Ensio matkustaisi jo ilman istuinkoroketta, heidän ei tarvitsisi ostaa bussia. Vaimo oli suuttunut, pitänyt pitkän saarnan laista ja liikenneturvallisuudesta ja sanonut että hän mieluummin vaikka kulkisi joka paikkaan kahdella autolla kuin riskeeraisi yhden

lapsen hengen. – Sitä paitsi eipähän tarvitse heti olla vaihtamassa isompaan, Kaisla oli virnistänyt.

Niinpä Frans nyt ajoi Hiacella ja inhosi jokaista kilometriä. Vielä enemmän hän inhosi niitä päiviä, kun ei voinut ajaa. Kun auto seisoj jälleen kerran odottamassa uutta osaa ja he yrittivät selviytyä kauppareissuista, terapia-ajoista ja Fransin asiakaskäynneistä polkupyörien ja julkisen liikenteen turvin. Fransista tuntui, että niinä päivinä oli aina huono sää. Satoi kaatamalla, satoi räntää, satoi lunta tai jos ei satanut, oli kolmekymmentä astetta pakkasta. Kun piti nousta aamulla viiden jälkeen ehtiäkseen puoli kahdeksaksi asiakkaan luokse, olo tuntui joskus niin raskaalta että olisi tehnyt mieli laittaa pomolle lyhyt irtisanoutumisilmoitus tekstiviestinä, sulkea puhelin ja nukkua seuraavat kaksi viikkoa. Kaisla kuitenkin havahtui aina herätykseen ja sysi Fransia kylkeen niin kauan, että tämä nousi pötkyräisenä, päätä käsiinsä nojaten istumaan sängynlaidalle. Toisinaan vaimo nousi itsekin, kävi laittamassa kahvin tippumaan ja oli paistamassa kananmunia, kun Frans viimein hoippui keittiöön. Niinä aamuina ei puhuttu paljon, mutta puolisoiden välillä kulki paljon sanoja arvokkaampia viestejä.

Jos Kaisla nousisikin joka aamu hänen kanssaan, mietti Frans kääntyessään navigaattorin ohjeen mukaan soratielle, jonka nimismiehenkiharat saivat autoparan kitisemään ja kolisemaan uhkaavasti. Oli niin mukava istua aamupalalle, kun valmiiksi paahdetut leivät odottivat lautasella kahvikupin vieressä ja vaimo tyhjensi höyryävää munakokkelikasaa toiselle lautaselle tomaattiviipaleiden seuraksi. Miten se maistuiakin paljon paremmalle silloin, kuin jos hän itse yritti tehdä samanlaista

annosta. Ei Franskaan huono kokki ollut, mutta ehkä puuttuva ainesosa, joka Kaislan aamupalasta teki niin herkullista, olikin rakkaus ja palvelumieli. Halu ilahduttaa toista, antaa henkisiä lämpimäisiä evääksi työpäivään.

Ei hän silti voisi sitä joka aamu vaatia. Kaisla heräili kuitenkin lähes joka yö lasten kanssa. Milloin jollakin oli jano, milloin läpimärkä vaippa, milloin paha uni sai pienen vartalon hytkähtelemään nyyhkytyksistä vielä pitkään sen jälkeenkin, kun äiti oli tullut ottamaan syliin, silitelty ja hyssytelty itkun hiljenemään. Toisinaan Kaisla hoippui takaisin sänkyyn niin uupuneena, että Frans pelkäsi tämän kaatuvan. Silti hän harvoin itse nousi. Aamulla piti lähteä töihin, se oli helppo selitys. Toisaalta joskus oli käynyt niin, ettei itkevä lapsi edes rauhoittunut hänen syliinsä, vaan huusi huutamistaan äitiä niin kauan, että Kaisla tuli.

Etenkään Katriinalle isä ei tuntunut kelpaavan. Tyttö nukkui aina huonosti ja iltaisin rumba lastenhuoneessa jatkui tunteja. Katriinalla oli aina jokin veruke, miksi ei voinut nukkua: jano, nälkä, vessahätä, väärä unilelu, asia joka oli pakko kertoa juuri nyt. Tai sitten yksinkertaisesti vain uni ei tullut. Lapsella oli ärsyttävä tapa potkia yläsängyn pohjaa, jolloin Ensiokaan ei saanut nukuttua. Frans oli monta kertaa joutunut tarttumaan Katriinan jalkoihin ja pitämään niistä väkisin kiinni, että ne pysyisivät aloillaan. He olivat yrittäneet kerran vaihtaa lasten nukkumapaikkojakin niin, että Katriina olisi yläsängyssä, mutta tyttö oli keksinyt heti uusia jekkuja isoveljelle. Hän oli roikottanut käsivarttaan laidan ja patjan välistä alas ja antanut sen heilua edestakaisin; potkinut kantapäillään patjaa niin että koko sänky oli heilunut; antanut peittonsa valua alas niin että se oli estänyt yövalon pääsyn pimeää pelkäävän Ension sänkyyn.

Ihan omaa sänkyäkin he olivat kokeilleet, vaikka se tarkoitti että huoneen keskilattialle jäi vain aivan pieni alue, ja iltasadun lukemista varten varattu nojatuoli piti viedä pois. Sekään ei ollut auttanut. Katriina laulaa hoilotti sängyssään, joskus aivan sievästi, mutta toisinaan tahallisen ärsyttävästi, ja sai sisarukset kitisemään ja aikuiset raivon partaalle. Fransista tuntui usein että hän räjähtäisi minä hetkenä hyvänsä, ei voisi enää hillitä itseään. Silloin oli pakko poistua huoneesta ja Kaisla tuli tilalle. Raskaasti huokaisten, vilkaisten pettyneenä häneen.

He molemmat olivat uupuneita, Frans ajatteli. Aivan liian uupuneita ollakseen kärsivällisiä vanhempia lapsilleen. Ei Katriinakaan pahaa tarkoittanut. Lapsella oli koko ajan levoton mieli, ei se varmasti mukavaa ollut. He olivat Kaislan kanssa usein miettineet, voisiko Katilla olla ADHD tai jokin muu häiriö, joka aiheutti arjen haasteet. Tytön nelivuotisneuvolaan he olivat menneet yhdessä juuri siksi, että voisivat keskustella terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa näistä ongelmista. Vastaanotto oli tuntunut vähättelevältä. – Tämän ikäiseltä lapselta ei vielä voida ADHD:ta tutkia tai diagnosoida, lääkäri oli sanonut. Kysynyt sentään, oliko jommankumman suvussa geneettistä alttiutta. Ei heidän tietääkseen, olivat he vastanneet. Kaisla oli kysynyt voisivatko oireet johtua pitkittyneestä synnytyksestä, sillä Katriina oli syntynyt sinertävänä ja viety virvoittelun jälkeen tarkkailtavaksi lastenosastolle. Lääkäri oli pitänyt yhteyttä epätodennäköisenä ja sanonut, että varmaankin kun ikää tulisi lisää, tilanne helpottuisi. Terveydenhoitaja oli sentään neuvonut ottamaan yhteyttä kaupungin lapsiperheiden varhaisen tuen palveluihin ja pyytämään perhetyötä.

Pihatie, jolle Frans Hiacen käänsi, oli paremmassa kunnossa kuin sille johtanut soratie. Sen päässä häämötti keltainen rintamamiestalo, jonka ulkoverhouksen maali hilseili ja katto näytti olevan alkuperäisessä kunnossa. Melkoinen työmaa, Frans mietti ja alkoi jo mielessään laskea summittaista arviota julkisivuremontille. Hän pysäköi auton porraspieleen uudehkon katumaasturin viereen ja nousi autosta. Talon ovi rapsahti auki ja portailla seisoi retromekkkoon pukeutunut punatukkainen nainen. – Tervetuloa, tule peremmälle sieltä tuulesta!

Astuessaan sisään Frans veti syvään henkeä nuuhkien sisäilmaa. Se vaikutti ihmeen raikkaalta, vaikka kaikesta näki että myös sisätilat huusivat remonttia. Hän seurasi naisen perässä keittiöön ja istui tämän osoittamalle paikalle vanhan pirttipöydän ääreen.

– Meillä on tarkoitus tehdä ihan täysi remontti, mutta vanhaa kunnioittaen. Sisätiloihin palkataan tuttu kirvesmies, mutta keittiö, katto, ikkunat ja ulkoverhous päätettiin ostaa isommilta firmoilta, niin saadaan nopeammin valmista, nainen jutteli. – Otatko kahvia?

– Kiitos, voisin ottaa, Frans vastasi samalla kun syötti läppäriinsä salasanaa. Netti takkusi, oltiin ilmeisesti katvealueella. – Sattuuko teillä wifiä täällä olemaan? Meinaa tämä nettitikku olla paikoin kovin hidas.

– Ei ole tänne vielä tehty nettisopimusta. Käydään lähinnä lämmittämässä ja välillä saunomassa, kun saa niin hyvät löylyt tuossa pihasaunassa. Ja haaveilemassa tietenkin, miten ihana koti tästä meidän perheelle tulee, nainen hymyili ja nosti keksikulhon pöytään.

Asiakas oli puhelias ja iloinen, selvästi innoissaan toteutumassa olevasta unelmasta, mummolahenkeä huokuvasta

kodista maaseudun rauhassa. Naisen nauru helisi tavalla, jollaista Frans ei ollut koskaan ennen kuullut. Se tuntui raikkaalta tuulelta, joka hulmautteli Fransin elämän harmaata taustakangasta, tai kuin pitkäksi aikaa piiloutunut aurinko olisi hymyillyt taas lämpimästi. Lisää sitä kuullakseen Frans yritti keksiä hauskoja sutkauksia, ja jutustelu livahti työasioista jatkuvasti sivupoluille. He vitsailivat ja nauroivat yhdessä, kahvi jäähtyi kupeissa.

Fransin puhelin kilahti. Hän vilkaisi nopeasti sen ruutua ja huomasi, että Kaisla oli laittanut jo monta viestiä.

*”Ehdithän kotiin kahteen mennessä?
Irenen fysioterapia kolmelta.”*

*”Anteeksi että häiritsen, mutta mun pitää
tietää hätyyttelenkö jonkun muun apuun!”*

”Hei, voitko vastata?”

Frans katsoi ruudun yläkulmaan ja hätkähti. Kello oli jo yksi, hän oli käyttänyt neljä tuntia käyntiin, joka olisi normaalisti sujunut kahdessa tunnissa, ja he eivät olleet vielä edes ehtineet ulkoverhousta miettimään!

– Hups, kylläpäis kellolla on tänään kiire, nainenkin huomasi ja nauroi taas. – Tarjoaisin ruokaa, mutta en ottanut evästä muuta kuin itselleni.

– Ei se mitään, kiitos vain. Sopiiko että käyn soittamassa yhden puhelun ja mennään sitten ulos katsomaan tilannetta?

Frans ehdotti. Nainen nyökkäsi ja lähti keittiöön. Frans nosti puhelimen korvalleen.

– No vihdoin sää soitat! Mää ehin jo huolestua, onko sulle sattunu jotain ku mitään ei kuulunu! Ootko missä?

– Täällä mää oon asiakkaalla vielä.

– Voi ei, miten mää nyt ehdin enää lastenhoitajaa mistään saaha...

– No anteeksi kun mun pitää käydä töissäkin! ärähti Frans, – Onhan noita ihmisiä joilta voit kysyä. Soita vaikka äitille tai Ylvalle, jos ne ois vaikka vapaalla.

Linjan toisessa päässä oli hiljaista. Frans kuuli Kaislan huokaavan. Vaimon ahdistus tuntui imeytyvän puhelimen kautta häneenkin ja sai miehen puremaan hammasta. – Koita nyt selvitä itekses, mää en pysty täältä auttamaan. Asiakas oottaa.

Hän katkaisi puhelimen hyvästelemättä, mutta ei voinut vielä lähteä keittiöön. Rintakehälle oli asettunut tuttu paino, epämääräinen yhdistelmä häpeää ja kiukkua. Eihän se Kaislan syy ollut, että hän oli unohtanut ajankulun, Frans yritti muistuttaa itselleen. Ei sekään, että Irene oli kehitysvammainen, eikä se, että terapia-ajat saneltiin ulkoa päin ja ne oli vain jotenkin soviteltava kalenteriin. Mutta se oli, että Kaisla halusi pitää lapset kotihoidossa, hän ajatteli, ja ärtymys sai jälleen yliotteen. Oli siitä monta kertaa puhuttu, että arki helpottuisi jos osa lapsista olisi päiväkodissa. Jääräpää Kaisla vain halusi hoitaa lapset itse. Pärjätä, juuri niin kuin Frans oli käskenyt vaimoa tekemään. Pärjätköön sitten!

Frans vetäisi syvään henkeä, yritti puhalttaa sen tasaisesti ulos rauhoittuakseen. Ensimmäinen yritys ei onnistunut, hän joutui seisomaan vielä tovin paikallaan keskittyen hengitykseen, ennen kuin sai ripustetuksi reippaan ilmeen kasvoilleen. Asiakas odotti

jo eteisessä, jalassaan saappaat joihin oli maalattu riemunkirjavia perhosia.

Kuin perhonen nainen tuntui olevan itsekin. Hänen olemuksessaan oli jotain niin keveää ja luonnollista, ajatteli Frans lähtiessään vihdoinkin ajamaan takaisin kohti kaupunkia. Asiakas oli yrittänyt jatkaa jutustelua samaan kevyeen sävyyn kuin aiemminkin, mutta Fransin mieliala oli muuttunut. Hän ei pystynyt enää tempautumaan mukaan huulenheittoon tai kapuamaan niitä pilviportaita, joita nainen puhuessaan rakensi kohti sitä mielikuvaa, mitä talosta vielä tulisi. Olo oli liian raskas, levoton. Syyllinen, hän myönsi vastahakoisesti. Hän oli eilen lupaillut, että ehtisi kyllä ajoissa kotiin. Kaisla oli selvästi ilahtunut siitä, että ei tarvitsisi miettiä kuka lapsia hoitaisi. Mitenhän se oli järjestynyt, Frans pohti. Pitäisi varmaan soittaa vaimolle ja kysyä. Mutta enpä viitsi, nehän on siellä terapiassa just nyt. Häiritsen vain.

Muuramen kohdalla alkoi sataa. Isot vesipisarat läiskähtelivät tuulilasiin, ensin yksittäin, mutta pian vettä tuli jo taivaan täydeltä. Pyyhkijät viuhuivat edestakaisin, toinen sulka repsotti hiukan päästä ja piti ärsyttävää, läpsähtelevää ääntä. Nälkä kurni vatsaa, eihän Frans ollut syönyt aamupalan jälkeen kuin yhden keksin. Otanpa ABC:ltä hampurilaisen, hän päätti. Kotiin oli enää kilometri, mutta siellä pitäisi itse jaksaa laittaa ruokaa. Ainakin lämmittää mikrossa. Ja sitä paitsi minähän meidän perheeseen leivän tuon, tottakai minä saan syödä ulkona jos niin haluan, Frans vaiensi äänen, joka muistutti että Kaisla oli viimeksi eilen tuskaillut, kuinka rahat riittäisivät lapsilisäpäivään asti.

Kun voimat loppuvat, kantavatko usko ja rakkaus?

Frans ja Kaisla ovat nuori vanhoillislestadiolainen aviopari, jolla on viisi pientä lasta. Parin arkea kuormittavat lasten terveyshuolet, Fransin epäsäännölliset työajat ja raha, joka on välillä tiukassa.

Pian Frans ei muista, koska olisi viimeksi ollut iloinen. Ensin pomo käskee voipuneen miehen sairauslomalle. Sitten neuropsykiatrisista haasteista kärsivä tytär Katriina aiheuttaa onnettomuuden, joka vie lapsikatraan vanhimman sairaalaan.

Frans romahtaa, ja apua etsitään suljetulta osastolta.

Kaisla jää huolehtimaan lapsista yksin, ja Frans saa aikaa toipua. Vankka usko ja yhteisön apu kannattelevat Kaislaa, mutta tarvitaanko perheen pelastamiseksi muutakin?

Jää lähellemme on itsenäinen jatko-osa romaanille *Pidä kiinni kädestäni*. Se kuvaa tuoreella otteella isän uupumista sekä nuoren perheen elämää vanhoillislestadiolaisessa yhteisössä.

Eveliina Viitanen (s. 1984) on jyväskylälainen kirjailija. Viitanen on tarkastellut herätysliikettä sisältä päin koko ikänsä, mikä tuo hänen teoksiinsa poikkeuksellista autenttisuutta.